

Til beslutningsforslag nr. B 60. Betænkning afgivet af Forsvarsudvalget den 14. december 1995

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om dansk deltagelse i en implementeringsstyrke for fredsftalen for Bosnien-Hercegovina

Udvalget har behandlet beslutningsforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til udenrigsministeren og til forsvarsministeren, som disse har besvaret skriftligt.

Nogle af udvalgets spørgsmål til henholdsvis forsvarsministeren og udenrigsministeren og ministrenes svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af Enhedslistens medlem) beslutningsforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et mindretal inden for flertallet (Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget) udtaler, at efter næsten fire års barbarisk og blodig borgerkrig har parterne i Bosnien nu forhandlet sig frem til en foreløbig fredsftale, der endeligt skal underskrives i Paris den 14. december. Forudsætningen for at virkeliggøre fredsplanen er, at der udsendes en multinational fredsstyrke efter anmodning fra de tre parter bag fredsftalen. Der er således ikke tale om at tvinge parterne til en fredsftale. Parterne har rettet henvendelse til FN, der har anmodet NATO om at handle.

SF vil ikke lægge skjul på, at SF hellere havde set, at der var tale om en FN-operation. SF synes, det er meget stærkt kritisabelt, at et land som USA undergraver FN's virke ved at undlade at betale sit kontingent, men også moralsk ved i den offentlige debat at underminere FN's autoritet. Men SF anerkender den øjeblikkel-

ge realitet, at der ikke er ressourcer og ekspertise til en FN-ledet operation.

Fra SF's side er der lagt vægt på, at reglerne for magtanvendelse er præciseret til retten til selvforsvar, til at magtanvendelsen skal være militært nødvendig. Der skal så vidt muligt afgives forudgående varsel. Magtanvendelsen skal være på lavest mulige niveau. Og der er pligt til at identificere militære mål. Og endelig at gengældelse ikke er tilladt.

SF har endvidere lagt vægt på, at mandatet skal bruges til, at de lokale militære styrker skal trækkes tilbage, at der etableres adskillelseszoner, at de nuværende FN-styrker tilbagetrækkes, og at der gennemføres de civile og humanitære dele af fredsplanen.

SF har også lagt vægt på, at den internationale fredsstyrke er bredt sammensat. Det er faktisk vigtigt, at både Rusland, lande som Sverige, Finland og en række muslimske lande også deltager.

SF har lagt vægt på, at OSCE inddrages til at overvåge valg, til at overvåge den generelle menneskerettighedssituation og til at etablere våbenkontrolaftaler.

SF har også lagt vægt på, at den militære indsats skal afløses af en civil, og at der skal iværksættes en hurtig, beslutsom og omfattende økonomisk hjælp til genopbygning af Bosnien. SF vil også bede regeringen om ikke alene at sikre, at Danmark overholder sin del af de økonomiske aftaler, men ligeledes at Danmark presser på i det internationale samfund

for at sikre den nødvendige økonomiske hjælp til genopbygningen.

SF tror også, Danmark kan komme til at spille en rolle, når de civile opgaver skal overtages, samt at støtte en række konfliktforebyggende, sikkerhedsskabende initiativer, forskellige former for diplomati, mellemfolkelige initiativer, aktiv medvirken i fredsprocessen osv.

Det, der har været afgørende for SF's stillingtagen, er, at det efter SF's opfattelse ville være at svigte fundamentalt at overlade Bosnien til sin egen skæbne i den nuværende situation.

Alternativerne er enten urealistiske eller direkte skræmmende: enten at bede om fred eller også lade dødens købmænd bestemme Bosniens fremtid. Stillet over for de to perspektiver støtter SF fredsmissionen i Bosnien.

Et andet mindretal inden for flertallet (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) ønsker at give udtryk for sin glæde over, at der nu er en aftalt fred at bevare. Dette betyder, at

danske soldater ikke længere bliver sendt direkte ned i en borgerkrig, men bliver udsendt til at sikre overholdelse af en fred, som alle parter har underskrevet. Derudover er det også en stor glæde, at det nu er NATO, der står for kommandostrukturen, hvorved administrative forsinkelser undgås, og at samarbejdet mellem lande fra Øst- og Centraleuropa får lejlighed til at afprøve Partnerskab For Fred og den effekt, dette kan have på OSCE-arbejdet sidenhen.

Med andre ord: nu er der endelig en fred at bevare, hvorved Fremskridtspartiets betingelse nr. ét er opfyldt, nemlig at være medvirkende til at sætte danske soldater ind for at sikre freden i Europa. For det andet er der tale om en aktion vedtaget af FN, men implementeret ved hjælp af NATO-strukturen, hvorved kommandostyringen er sikret effektivt.

Et *mindretal* (Enhedslistens medlem af udvalget) indstiller beslutningsforslaget til *forkastelse*.

Ingrid Rasmussen (S) nfm. Helen Beim (S) Anna-Marie Hansen (S)

Poul Qvist Jørgensen (S) Ove Fich (S) Villy Søvnald (SF) Jørgen Estrup (RV)

Søren Søndergaard (EL) Arne Melchior (CD) Svend Aage Jensby (V)

Knud Enggaard (V) fmd. Peder Sønderby (V) Anders Mølgaard (V)

Niels Ahlmann-Ohlson (KF) Kaj Ikast (KF) Stefan G. Rasmussen (KF) Annette Just (FP)

Dansk Folkeparti havde ikke medlemmer i udvalget.

Bilag**Nogle af udvalgets spørgsmål til henholdsvis forsvarsministeren og udenrigsministeren samt ministrenes svar herpå***Spørgsmål nr. 6:*

Kan ministeren give utvetydige garantier for, at ingen dansk soldat udsendes til opgaven mod sin vilje?

Svar:

Personel, der var ansat pr. 1. april 1994, og som har meldt fra til tjeneste uden for landets grænser i fredsskabende operationer på mandat fra FN og OSCE, vil ikke blive udsendt med fredsstyrken.

Spørgsmål nr. 8:

Hvilke opgaver i det danske forsvar bliver fravalgt som følge af, at denne opgave skal indpasses i forsvarets normale budget?

Svar:

Der er ved forsvarets bidrag til NATO's fredsstyrke tale om en normal opgave for forsvaret i overensstemmelse med Lov om forsvarets formål, opgaver og organisation m.v., § 1, stk. 3.

Jævnfør Aftale af 8. december 1995 om forsvarets ordning 1995-1999 afholdes forsvarets udgifter til deltagelse i løsning af opgaver i FN-, OSCE- og NATO-regi, herunder indsættelse af Den Danske Internationale Brigade samt udsendelse af EU-monitorer m.v., inden for forsvarsrammen. Der er afsat et årligt netobeløb på 530 mio. kr. hertil.

Det foreslåede bidrag til NATO's fredsstyrke vil – sammen med forsvarets øvrige forudsete bidrag til ovennævnte type operationer – kunne finansieres inden for denne ramme. Der vil som følge heraf ikke blive fravalgt andre af forsvarets opgaver.

Spørgsmål nr. 15:

Hvad skønner ministeren, at fællesudgiften til NATO vil udgøre i et år?

Svar:

Fællesudgiften dækker bl.a. udgifter til drift m.v. af hovedkvarterer og kommunikationsfaciliteter. Samtidig vil det i den indledende fase af missionen være nødvendigt at bidrage med finansiering af bl.a. brændstof, fødevarer og forskellige servicefunktioner.

Det anslås på nuværende tidspunkt, at den danske andel af fællesudgifterne vil udgøre ca. 28 mio. kr.

Hertil kommer eventuelle udgifter til vedligeholdelse og udbygning af den infrastruktur, som styrken har behov for. Dette beløb er for Danmarks vedkommende anslået til mellem 17 og 26 mio. kr.

Det kan endvidere oplyses, at der mellem NATO-landene er opnået enighed om en finansieringsaftale, der omhandler ikke-NATO-landes deltagelse i operationen. Aftalen indeholder bestemmelser om gensidig fraskrivelse af retten til at kræve erstatning fra andre af de troppebidragydende nationer i enhver situation for skade på personel og materiel i forbindelse med operationen. Bestemmelserne om afskrivelse af retten til at kræve erstatning skal accepteres af ikke-NATO-landene bag styrken for at blive gældende. Tredjemands (herunder enkelte soldaters) ret til at kræve erstatning indskrænkes ikke af disse aftaler.

Forslag til en tekstanmærkning om erstatningsfraskrivelse vil blive forelagt for Folketingets Finansudvalg på førstkommande møde.

Spørgsmål nr. 16:

Vil ministeren evt. i fortrolig form garantere, at de danske tropper er sikret artilleristøtte (fra den amerikanske division) og flystøtte, og i benægtende fald vil ministeren sikre, at de danske styrker bliver udstyret med tunge morterer og kanoner?

Svar:

Den amerikanske divisions to brigader støttes hver af en artilleriafdeling med 24 stk. 155 mm selvkørende haubitser. I divisionen vil ud over de to amerikanske brigader og den nordiske brigade tillige indgå en tyrkisk bataljon med et tyrkisk artilleribatteri samt en russisk brigade med tunge morterdelinger. Divisionen råder endvidere over et batteri raketkastere (MLRS) samt ca. 48 kamphelikoptere af typen Apache, der også kan indsættes i mørke og usigtbart vejr.

Divisionens artilleri og helikoptere, herunder det artilleri, der støtter de to amerikanske brigader, vil være i såkaldt »Almindelig Støtte«, dvs. at alle enheder i divisionen vil kunne opnå støtte herfra. Hovedkvarteret for den amerikanske Europakommando har meddelt, at der herudover vil blive skabt mulighed for, at der kan ydes direkte artilleristøtte til den nordiske brigade. Detaljer vedrørende dette, herunder organisation m.v., er under udarbejdelse ved de amerikanske hovedkvarterer.

Den nordiske brigade vil herudover på lige vilkår med andre styrker i fredsstyrken kunne støttes af NATO-fly.

Spørgsmål nr. 17:

Agter man at benytte den forsyningsbase, som Ungarn stiller til rådighed for NATO på ungarsk territorium? I benægtende fald, hvorfor ikke?

Svar:

Beslutning om anvendelse af en forsyningsbase i Ungarn afventer resultatet af rekognoscering i henholdsvis Ungarn og Kroatien, der foretages i denne uge af personel fra den fælles logistiske støttegruppe. Herunder spiller specielt muligheden for at få adgang til de fornødne faciliteter en vigtig rolle.

I beslutningen vedrørende placeringen af den logistiske støttegruppe indgår herudover overvejelser vedrørende de forøgede forsyningsafstande, som vil være forbundet med en

placering af gruppen i Ungarn. Forsyningsafstanden øges med ca. 120 km. ved en placering i Ungarn i forhold til Kroatien. En anden vigtig faktor i beslutningen er mulighederne for et tæt samarbejde med og eventuelt støtte fra den amerikanske logistikbase, såfremt de samplaceres i Ungarn. Endvidere forudsætter placeringen af støttegruppen enighed mellem de fem lande, som indgår heri, samt, for en evt. placering i Ungarn, at Ungarn tiltræder dette.

Spørgsmål nr. 19:

I bemærkningerne til beslutningsforslaget står der side 2, 2. sp.: »Parterne har i Fredsaftalen erklæret deres samtykke til styrkens beføjelser til magtanvendelse. Styrkens magtbeføjelser forudses alene om nødvendigt udnyttet i tilfælde af lokal manglende efterlevelse af Fredsaftalens forpligtelser og bestemmelser«. Det bedes oplyst, hvordan dette forholder sig til ordene i grundlovens § 19, stk. 2, »fremmed stat«. Betyder dette, at selv om Folketingets samtykke i henhold til grl. § 19, stk. 2, vedrører magtanvendelse mod fremmed stat, udelukker forslaget til folketingsbeslutning, at noget sådant kan ske med dansk deltagelse?

Svar:

I grundlaget for IFOR-styrkens indsættelse, dvs. Fredsaftalen, det forventede mandat fra FN's sikkerhedsråd samt NATO's beslutninger, er det forudsat, at IFOR-styrken skal være beføjet til at træffe alle nødvendige foranstaltninger, herunder anvendelse af magt, i det omfang det vil være fornødent for at sikre overholdelsen af Fredsaftalen og for at sikre styrkens egen beskyttelse.

I lyset heraf og henset til operationens omfattende karakter har regeringen fundet det rigtigst under alle omstændigheder at forelægge sagen til Folketingets godkendelse. IFOR-operationen vil imidlertid kunne have et element af magtanvendelse i sig af en sådan karakter, at det har været naturligt at henvise til § 19, stk. 2 i bemærkningerne til beslutningsforslaget.